

Gospodarski List.

S PODOBAMI.

Glasiło c. kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: vodja E. Kramer

„Gospodarski List“ izhaja kot priloga „Soče“ dvakrat na mesec in sicer vsak drugi petek. Udje c. kr. kmetijskega društva in naročniki „Soče“ dobivajo list brezplačno; drugače pa stane list na leto 1 gold. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa vodstvu deželne kmetijske šole v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 10-II.

V Gorici, 17. Junija 1887.

Leto VII.

VABILO.

Vsled sklepa rednega občnega zbora z dne 21. aprila t. l. bo v nedeljo dne 3. julija t. l. izredni občni zbor v Tolminu ob 11. uri predpoldne v posebnem, v ta namen po prijaznosti tamkajšnjega slav. županstva preskrbljenem prostoru. V obravnavo je odločen naslednji

Dnevni red:

1. Poročilo o sedanjem stanju živinoreje in posebno mlekarstva na gorski strani naše dežele in predlogi, kako naj bi se zboljšalo. (Poročevalec g. ravnatelj E. Kramer).

2. Kako koristijo društva za zavarovanja živine. (Poročevalec g. E. Klavžar).

3. Umetno sušenje sadja in drugih kmetijskih rastlin. Praktične poskušnje sé sadno sušilnico. (Poročevalec g. ravnatelj E. Kramer).

4. Dozdevni predlogi.

V Gorici 10 junija 1887

C. kr. KMETIJSKO DRUŠTVO.

Predsednik
CORONINI.

POROČILO

o razstavi vinarskega društva v Dornbergu

dne 1. maja 1887.

Dornberško vinarsko društvo je priredilo tudi letos razstavo vin. Kmetijsko društvo je poslalo za pokušnjo in razredbo razstavljenih vin posebno komisijo, ktere so se deležili gospodje dr. Mih. vitez Hentschel, profesor E. Kramer, France pl. Giricoli, tajnik kmet. društva Jos. Velicogna in oskrb-

nik Jos. Rubbia. Kot zvedenca sta se pritegnila gg. Mih. Culot in Ignacij Kersevani; vinarsko društvo sta zastopala gg. Andrej Bandelj in France Kersevani, Dornberško občino pa gg. Jos. Šinigoj župan, in Josip. Mreulje.

Komisija si je izbrala predsednikom g. viteza Hentschel, poročevaleem pa g. Rubbia.

Pred vsem je komisija obhodila vinograde nekterih posestnikov in pri tem zapazila prav znameniti napredek v obdelovanju; videla je tudi, da so tu pa tam nasadili zvonanje trte in napravili trtnice. Tudi v sadjereji je našla še precej napredka.

Vendar pa je treba še marsikaj zboljšati in odstraniti masiktero napako, preden bosti trtoreja in sadjereja prav pravilno vravnani. Komisija je videla n. pr. trtnico, ktera ni nikakor po pravilih razumne trtoreje obdelana, ker so trte preveč vsaksebej zasajene, česar ni treba; saj potrebuje kolč prvo leto prav malo prostora za razvoj svojih korenin, tako da zadostuje, ako se zasade po 5 cent. daljave druga od druge. Tudi to, kako globoko se zasajajo kolči, je znamenite važnosti v trtoreji. Če hočemo, da požene trta močne glave, moramo kolči tako saditi, da bodo imele samo eno oko nad zeinljo in ne več. Če pustimo več oči, dobimo mnogo šibkih glav; iz enega samega očesa pa dobimo malo močnih glav. Pri nasadih nam je v prvi vrsti varčnim biti s prostorom, potem pa moramo gledati, da dobimo po 1—2 močni glavi.

Vinograde nasajajo v Dornbergu precej povoljno; zemlja je dobro obdelana, pa tudi razne trtne vrste so dobro zbrane. Nekteri posestniki pa greše močno v tem, da zasajajo v isto vrsto (brajdo) po več trtnih vrst. Kako je n. pr. mogoče, da se sadé Burgundec, modra Frankinja, vlaški in renski Rizling, Slankanenka vse skupaj? Grozdje teh trt ni vse ob istem času zrelo. Ena trta ima n. pr. uže popolnoma zrelo in skoro ovenclo grozdje, ko je na drugi še nezrelo; vino iz tacega vinograda ne more biti nikdar prav dobre vrste.

Obrezavanje trt bi se moralo tudi skrbnejše

Priloga „Soči“

opravljati, kakor se; vsak naj dela na to, da bodo vse trte v njegovem vinogradu pravilno in redno obrezane.

V mnogih vinogradih je zasajeno med trtami tudi sadno drevje. A kakor smo videli, ne znajo še vsi posestniki razumno cepiti in obrezavati tako drevje. Namesto po novem, je cepijo še vedno po starem načinu v prerezo. Po tem načinu cepijo tudi 4-5 centim. debela drevesca; naravno je, da se rana ne more tako hitro zaceliti in vsled tega se zgodi, da jame drevo bolehati, smoliti se.

Sadjereja daje v teh krajih za trtorejo posestniku najlepše dohodke; zato pa zahteva nekoliko več skrbnosti, posebno kar zadeva obrezavanje dreves.

Ko je komisija obhodila vinograde, lotila se je pokušnje vin. Predsednik je s pohvalnimi besedami priznal napredovanje vinarskega društva ter izrazil nado, da bo pokušnja pokazala kaj napredka tudi v napravljenji vin.

Razstavljenih je bilo samo 45 pokušenj, ker nekateri posestniki niso hoteli razstaviti svojega pridelka, češ, da je letos nekoliko nižji zaradi poškodovanja trt po Peronospori.

Med razstavljenimi vini je bilo 34 pokušenj belega in 8 črnega novega vina, 3 pokušnje pa belega starega vina.

Izmed vseh 45 pokušenj je komisija izločila tri bele in eno črno; eno belo vino je dišalo po „bomfi“, drugo je bilo motno; eno pa se ni moglo presoditi, da si je bilo izborne vrste, ker je bilo presladko in še ni prestalo vrenja. Črno pa se je izločilo za to, ker je obsegalo preveč jesihove kisline.

Ta kislina se nahaja pogostoma v tamkajšnjih črnih vinih, ker je trtorejec ne zna zabraniti. V Dornbergu imajo mnogo trtnih vrst, ktere rodé črno grozdje; ravno zato pa je važno pretehtati, kako ravnati z grozdem, da ne bo imelo črno vino nobene napake; kdor ni prav zveden v tem, pridelala lahko iz grozda najboljših vrst prav navadna ali celó skažena vina.

Greši se namreč ravno o trgatvi; črno grozdje se dene v bednje (čebre) in en dan ali dva dni po tem se masti. Med vrenjem naredi se klobuk in ker je temperatura visoka, pospešuje to, da nastane jesihovalna kislina. Navada je tudi, da se blago v bednju s klobukom vred premeša, preden se mošt pretóči v sode in vsled tega se pokvari pridelek.

Zakaj se ne oroblja grozdje, zakaj se blago v bednjih ne premeša vsak dan 4 ali petkrat in zakaj se ne rabijo bednji z dvojnimi dnovi?

Ako bi ravnali tako, pridelali bi izvrstna vina. To nam je dokazala pokušnja št. 8 (črni Pinot) št. 44 in št. 21.

Vino, pokušnja št. 8, je bilo brez dvoma pravilno pripravljeno, zato pa je imelo, kar zadeva čistost in polno barvo, vse lastnosti izvrstnega Francoskega vina.

Pri belih vinih je zapazila komisija znamenit napredek. Pokušala je nekatere vrste renskega Rizlinga in tudi vina iz domačih trt, ktera so bila vse

hvale vredna kolikor gledé čistosti, toliko gledé lepe, svitle barve. Renski Rizling je imel izvrsten ukus, zelenikasto barvo in je bil čist.

Nekatere vrste vin iz vlaškega in renskega Rizlinga je bilo težko kot take spoznati, ker so imele lastnosti domačih vin, to je, rumeno barvo in nekoliko rezek ukus. Teh napak se je treba za naprej po vsakem načinu ogibati, kakor se je nekterim vinorejcem uže posrečilo.

Med starimi belimi vini je bilo prav dobro ohranjeno 6 letno vino št. 45; št. 38 je bilo tudi dobro, št. 40 pa (vlaški Rizling) je bilo kot staro vino prerezko.

Komisija je podelila letos 13 častnih diplom in sicer 4 prvega, 6 drugega in 3 tretjega razreda.

Odlikovana vina so naslednja:

Zapored. št.	Štev. pokušnje	Ime in priimek pridelovalca	Vrsta vina	Letina
1	45	Bizjak Ivan	belo navadno	1881
	18	Kavčič Andrej . .	Rnlandec	1886
	16	Vodopivec Anton	belo navadno	"
	8	Bandel Andrej . .	Pinot črn	"
2	4	Križman Ignacij .	belo navadno	"
	34	Mrevlje Josip . . .	"	"
	5	Kodelja Josip . . .	"	"
	46	Mrevlje Andrej . .	"	"
	28	Berce France . . .	Renski Rizling	"
	44	Mrevlje Josip . . .	Modra frank. in črni Pinot	"
3	33	Mrevlje Josip . . .	belo navadno	"
	38	Mrevlje Josip . . .	belo staro	1885
	21	Bizjak Ivan	Barzamin in Rifošk	1886

Pokušnja je končala z navadnimi govori v pohvalo in izpodbujo društva in društvenikov in z nazdravico presv. Cesarju, ktera je bila navdušeno sprejeta in odzdravljena.

Popoldne je komisija obiskala kleti nekterih posestnikov ter pokušala vina tudi iz sodov. V kletih gg. Mrevlje-ta in Bizjaka je našla vse snažno, v lepem redu in dobro ohranjeno posodo. Tudi manjši posestniki ohranjujejo zdaj uže veliko bolje od prejšnjih let svojo prazno posodo.

V obče se je nadejati, da se bodo v malem času pridelavala v Dornberški okolici najboljša vina te trtorejske strani naše dežele, samo da se odpravijo zgorej omenjene napake pri napravljanji.

Ohranjevanje vin se je sicer očitno zboljšalo, a vendar še ne popolnoma; to vidimo iz tega, da je bilo leta 1886 med sto različnimi vini 17.30 % bolnih — letes pa samo 6.6 %.

Da se ta odstotek prihoduje leto še bolj zmanjša, naj bo vinorejec previdniši za časa trgatve, posebno pa o vrenji in pri zbiranju posode. Tudi letos moramo trtorejcem priporočati, naj marljivo škropé po Peronospori napadene trte z bakrenim vitrijolom, saj dosežejo s primerno majhnim stroškom gotovi uspeh. Ako bi posestniki tega ne storili, naj pa po vsakem načinu vinarsko društvo ne opusti tega dela.

Sicer moramo omenjati, da se je gosp. profesor Kramer priponudil, da se hoče o tej zadevi sporazumeti z nekterimi društveniki ter sam voditi poskušnje s pripomočki zoper Peronosporo.

Ta hvalevredni sklep nam vzbuja nado, da bo delo imelo gotov uspeh.

V Gorici 14. maja 1887.

Sledé podpisi komisije.

Posnetek iz poročila o delovanji c. kr. kmetijskega društva v Gorici l. 1886.

(Konec).

Zaradi ogromne škode, ki jo prizadeva *Peronospora viticola* našej deželi, naprosil je glavni odbor visoke c. kr. kmetijsko ministerstvo 500 gld. izredne podpore, da bi mogel napraviti potrebne pozvedbe in poskušnje o pripomočkih zoper to škodljivko.

Visoko ministerstvo je dovolilo v ta namen 200 gld., s katerimi so se omislile škropilnice; s temi so se delale poskušnje, da so tudi kmetovalci videli, kako se rabijo.

Tudi poduki so se v obliki okrožnic in razglasov razposlali med trtorejce, kako naj zatirajo Peronosporo in naložilo se je odboru treh udov, naj opazuje uspehe raznih ravnav, ki so se poskusile v isto svrhu.

Ta odbor je izvrstvo spolnil svojo nalogo; obiskal je razne trtorejske pokrajine naše dežele in potem predložil obširno poročilo v svojih pozvedbah ter ob enem nasvetoval marsikaj dobrega o tej zadevi. To poročilo je tiskano v posebni knjižici, ktera se je v mnogih iztisih razširila med trtorejce na Goriškem.

Vis. c. kr. finančnemu ministerstvu se je podala prošnja, naj bi se primerno odbili davki vsled poškodovanja trt po Peronospori in naprosili so se Goriški državni poslanci, naj jo podpirajo pri pristojnih oblastnijah. Vsled te prošnje je visoko ministerstvo z razpisom od dne 14. julija 1886 št. 22635 izjavilo, da je pripravljeno dovoliti izredno olajšanje zemljišnega davka zaradi poškodovanja po Peronospori v takih slučajih, kedar je posestnik v svojem kmetovanji v stiskah, ker mu je po omenjeni neizgodi odpadel del dohodkov. Kmetijsko društvo je v izrednem občnem zboru dne 5. avgusta t. l. vzelo to ministerstveno odločbo na znanje, izrazivši nj. e. gospodu finančnemu ministru soglasno zahvalo.

Pozneje pa je društveno predsedništvo podalo istemu ministerstvu spomenico v namen, da bi finančne oblastnije prav tolmačile ministerstveno odločbo in ne tako, da se po njih postopanju v nič razprše obetane koristi.

Odgovor pa ni bil ugoden; po njem se zamorejo dovoljevati odbitki zemljišnega davka vsled

škod prizadetih po Peronospori samo tedaj, kedar je posestnik po takih šhodah *potisnen v takečasne denarne stiske, da ne more odrajavati dolžnih davkov.*

Toda da prestopimo k drugim stvarim, naj poročamo, da si je naše društvo prizadevalo doseči in da je tudi doseglo, da bo *IV. avstrijski vinarski kongres* leta 1890, ko bomo obhajali 125. obletnico ustanovitve našega društva, v Gorici. Tako je namreč sklenil III. vinarski kongres v Bocenu; v ta namen je tudi uže izvoljen osrednji kongresni odbor.

Ko je bil v Bocenu III. vinarski kongres, nabralo je naše društvo in poslalo tjakaj zbirko Goriških vin; deležilo se je te zbirke 8 razstavljalcev z 21 uzorci vin; dva sta prejela srebrni svetinji, eden bronteno svetinjo in dva častno priznanje.

Na Bocenski sadni razstavi smo kupili 20 vrst jabolk in 20 vrst hrušk, priznanih kot najboljše po dobroti in trpežnosti. To zbirko smo imeli skozi 5 mesecev razpostavljeno v našej zalogi kmetijskih strojev, da so si naši sadjerejci lahko ogledali krasno sadje.

Višim oblastnijam je društvo podajalo večkrat med letom zvedenška menenja, n. pr. o zgradbi sadne sušilnice v Gorici, o ponovitvi dačne pogodbe med Avstrijo in Italijo in pa med prvo in Nemčijo, o uvažanji murbinega listja, grozdja, gnojil iz Italije itd.

Naše društvo je podpiralo tudi razne prošnje v kmetijskih zadevah, ki so jih druga kmet. društva podala poslanski zbornici, ali ministerstvu na Dunaji.

Poseben odbor se je bavil z uprašanjem zaradi izseljevanja; njegovo poročilo pride na dnevni red v enem prihodnjih zborov. -- Nadalje je glav. odbor preskrbel pravila za ustanovitev skupnih peči na kmetih, kot najizdatniše sredstvo zoper lakoto med revnim ljudstvom in iz nje izvirajočo strašno bolezen Pelagro. Ta pravila so se objavila v "Atti e Memorie," in priobčila tudi tistim občinam, ktere jih najbolj potrebujejo.

Koncem leta 1885 je štelo društvo 342 članov, 9 jih je umerlo med letom, 3 so odstopili, 22 jih je bilo izključenih po § 18. društvenih pravil, novih pa je pristopilo 44, tako da je zdaj vseh skupaj 352.

Društveno finančno poslovanje je bilo povoljno, ker smo sklenili leto z denarničnim ostankom v znesku 1085 gl. 74 1/2 kr. Ta ostanek prihaja od tod, ker smo potirjali precej zastanih letnin in ker so društveniki zadosta redno plačevali svoje dozeske, potem ker smo nekoliko prigospodarili pri stroških za tiskovine in pisarnico, dalje ker je bil skozi 5 mesecev prenehal "Gospodarski list" in slednjič, ker se ni nič potrosilo za potirjanje letnin.

Društveno računjsko in denarnično poslovanje se je popolnoma preuravnilo. S pomočjo vrlega souda, mestnega računarja gosp. Josp. Bresca napravili smo čisto nove knjige; on je dal v to po-

treben navod ter je podučil društvenega kancelista in denarničarskega opravnika, kako ima te knjige voditi.

Društveni razpoložljivi denar smo nagali na obresti pri trgovski hiši Ritter, Rittmeyer et Comp. in pa v poštno hranilnico.

Glavni odbor je imel med letom 11 sej; 37 pa so jih imeli razni odseki.

V opravljeni zapisnik je bilo vpisanih 1066 spisov; med temi je bilo 819 takih, ktere smo morali obširno rešiti.

Po pošti smo odposlali 2405 pisem, v Gorici pa je bilo vročenih 77.

Društvenih listov smo razposlali po pošti 6313 števil, na razne kraje v Avstriji, 504 čez državne meje, 1464 pa smo jih razdelili v mestu.

Društveno delovanje je bilo sploh živahno in nadejati se je, da ne ostane brez uspeha za naše kmetijstvo.

Grozdni sukač ali kiseljak.

Po Vipavski dolini in posebno v Dornberški okolici vgujezdil se je nek grozdni škodljivec, (črv), katerega navadno kiseljak imenujemo in ki je trtam tako škodljiv, da vzame znatni del zaroda in da zgubi tudi vino po njem na dobroti.

Če preiskujemo zarod, dobimo v njem gosenico (črviča), katera zveže se s vilastimi nitkami nekoliko cvetnih popkov skupaj ter jih sredi njih sedeča polagoma požre. Ko je gotova z enim zarodom, spravi se na drugega in tretjega in ko se je naposled prekožila in je dorastla, spusti se ob niti navzdol ter se zabubi za trsovim lubom in po družih koticih, včasih pa tudi v zarodu.

Gosenica (črv) je bela in ima črno rujavkasto glavo in po hrbtu rudečkasto progo; pozneje postane rusa in ko je dorasla, meri 12 milimetrov.

Iz bube prileze meseca julija metuljček. Ta metuljček je poldrugi centimeter širok in preko pol centimetra dolg. Sprednja krila so jasno rumena, zadnja pa sivkasto rujava; po sredi sprednjih kril gre ostro omejen pas svinčene barve. Ta pas je na zgornjem robu najširji, proti dolnjem robu se pa zožuje.

Metuljček se kmalo oplodi. Opljene samice polagajo jajca na grozdne jagode, ki so koncem julija že precej debele. Iz jajčka zleze kmalo mlada gosenica, katera se v jagodo zavrta in kjer ostane modra pika in sredi nje luknjica, skozi katero se je gosenica zabodla v jagodo. Skozi to luknjico izriva blato, katero visi na nitkah ob jagodi.

Ene jagoda gosenici ni dovolj, torej gre od jagode do jagode. Po gosenici izjedena jagoda se osuši in odpade ali pa gnjije in se skisa. Če tako grozdje v trgatvi beremo in mestimo, dobimo, iz njega le kiselo in nestalno vino. Ker daje torej po tem škodljivcu napadeno grozdje le kislo vino, imenujemo ga kiseljak.

nujemo ga kiseljak. Ta gosenica izleze pozneje iz jagode na stari les, kjer se zabuba in prezimi, tako da zleze iz nje že koncem aprila metuljček pomladnega zaroda.

Kjer se po vinogradih zapazuje ta škodljivec, treba ga je na vse kriplje zatirati in sicer tako-le:

Kedar leta metulj, zakurijo naj se ognji, ali pa se postavijo tu in tam plitvice z oljem in gorečo lučico v sredi. Metulji se na lučicah osmodé in v olji utopé.

Še boljše je pa pokončavanje gosenic pomladnega zaroda, to je onih, ki žive v grozdnem zarodu. Gosenica se poišče in zmasti. Še hitreje pokončamo to gosenico, ako kanemo na njo neko tekočino, katero napravimo na sledeči način:

Nekoliko tobaka obarimo z gorko vodo, kateri pridenemo trideset odstotkov špirta in pet do šest odstotkov pátoke. Zraven tega treba je pa pokončavati zalego v zimskem stanju s tem, da odrgnemo s trt vso staro mrtvo skorjo, za kar nam najbolj služijo nalašč za to napravljene dratene krtače in rokavice. Vso skorjo, katero smo odrgnili, treba je potem sežgati.

O nerodovitnosti sadnega drevja.

Lansko leto, ko se je sadje v naših krajih tako dobro prodajalo, prepričal se je marsikateri gospodar, kako je dobro sadno drevje gojiti. Zato si pa tudi umni gospodar prizadeva sadnih dreves kolikor mogoče nasaditi, jih pocepiti in snažiti. Ali kaka žalost za skrbnega gospodarja, ki ima mnogo drevja, katero marljivo oskrbuje, ter pričakuje obilo sadja, če pa drevje ne rodi!

Da drevje ne rodi, temu je več vzrokov; katerega tukaj naštejemo nekatere.

Prvi vzrok in to najnavadnejši je ta, da se zemlja izrodi. To se zgodi, ako so bila prejšnja leta posebno rodovitna. Vsako leto se namreč zemlji vzame nekaj redilne moči, v rodovitnih letih pa največ. Temu se da pomagati z gnojenjem. V to naj se rabi ali pepel ali pa gnoj iz stranišč z vodo pomešan. Gnoj se mora vlesti v spodnje plasti zemlje. V ta namen skoplji okoli debla jamo za pol metra globoko in za kaka dva ali tri metre od debla široko. Širje ko je vejevje drevesca, širja naj bo tudi jama. V te jame deni omenjenega gnoja. Ako je drevo staro, osnaži ga tudi ob enem ter ga precepi na vejah. Paziti moraš, da ne rabiš premočnega gnoja. Kajti, ako prideneš drevesu močnega gnoja iz hlevov ali komposta, ki še ni strohnel, ali živalskih ostankov, n. pr. kože, mesa itd., bo drevo sicer bohotno raslo, ali rodilo ne bode nič. Nastavljalo bo sicer mnogo sadu, ali ravno vsled tega vednega nastavljanja, ne more sad zoriti. Tudi mraz takemu drevesu kmalu škoduje.

Večkrat drevo ne rodi, ker ni prav vsajeno. Marsikdo tega ne razume. Pregloboko ga namreč

ne smeš saditi. Zlo krivo stori, kdor drevo za 1 ali 2 decimetra nad koreninami v zemljo spravi. Tako drevo ne nastavi sadu in zelo rado boleha. Boljše je torej, ako drevo višje vsadiš, kakor je stalo poprej. Saj se že pozneje rahla zemlja okoli korenin in debla toliko zniža, da pride drevo v pravo globočino. Samo pri takih drevesih, katera so cepljena v kutine je drugače. Pri tistih je namreč celo dobro, da pride še cepljeno mesto nekoliko v zemljo. Ondi požlahtnjeni del poganja nove korenine, katere drevesu veliko pomagajo, da se utrdi.

Tretji uzrok nerodovitnosti je ta, ako se drevo iz slabše zemlje v boljšo presadi, ali iz boljše v slabšo. Navadno ravna se tako, da se drevesnice ne napravljajo na dobrih tleh, da se mlada drevesca tukaj ne razvadijo. Ko bi prišla potem v slabša tla, bi se jim slabo godilo. Ali vendar, če je zemlja v drevesnici preslaba, tako da se mlada debla zaradi prepočasne rasti z mahom prevlečejo, taka drevesa tudi v boljšo zemljo presajena si dolgo ne morejo pomagati. Več let bo preteklo, preden bodo sad nastavila. Nasproti pa se lahko zgodi, da pridejo drevesa iz drevesnic s prav dobro zemljo. Da v tem slučaju presajena drevesa na novih tleh ne zaostanejo, je treba pridjati jim boljše zemlje iz njiv, ali trohnenega komposta.

Četrty uzrok je lahko ta, da ima drevo vsled bujne rasti preveč soka. Ako zapaziš, da drevo premočno in prebohotno raste, pa malo ali nič ne rodi, mu lahko pomagaš tako-le: Meseca maja ali junija vreži z nožem v deblo od vejevja navzdol črto do beline. Ta rana ne škoduj. Preobilni sok izteče in drevo rodi.

Peti uzrok je ta, da drevo morebiti ni na pravem mestu vsajeno. Vsaka tla ne ugajajo vsaki vrsti sadja. Na tem mestu, kjer ti to drevo prazno stoji, bi lahko druga vrsta prav obilo rodila. Zato poskusi v veje cepiti cepiče od drugih vrst. Morebiti bo zdaj boljše. Taka starejša požlahtnjena drevesa rodijo navadno že tretje leto po cepljenju.

Šesti uzrok je različno obnebje. Drevo, ki je navajeno toplejšega obnebja, ne bo rodilo v hladnejšem, in drevo iz mrzlejšega obnebja ne bo rodilo v toplejšem. Sadi torej taka drevesa, ki se v naših krajih najbolje sponašajo.

Sedmi uzrok so pozni pomladanski mrazovi. Sadi take vrste, ki pozno ženejo, in katere tudi v cvetju niso tako občutljive.

Slednjič, ako zapaziš, da ti je drevo poprej dajalo vedno obilo sadu, pa že nekaj let čedalje manj, in letos celo nič, akoravno je še cvetelo, si lahko gotov, da pozneje je opešalo. To se rado zgodi pri tistih vrstah, ki rada bogato rodijo n. pr. rajneta, parmena itd. Taka drevesa moraš pomladiti, t. j. jih v vejevju požlahtniti; potem zopet okrevajo ter rodijo, kakor poprej.

O rabi kalcijevega sulfita za ohranjenje vina.

Temu, ki bi tega ne vedel, naj povemo, da kalcijev sulfit je neka kemična spojina kalcijevega oksida s žvepleno sokislino.

Ohranjevalni učinek na vino prihaja od žveplene kisline, ki je, kakor znano, jako protigujljiva tvarina. V kemičnem laboratoriju deželne kmetijske šole v Gorici izdeluje se ta produkt samo radi tega, ker se v trgovini ne najde čistega kalcijevega sulfita temveč namašanega z drugimi tvarinami, ki so škodljive vinu ter so lahko uzrok obilnih bolezni na onih, ki tako vino pijejo.

Nečistot kalcijevega sulfita v trgovini ne prihaja samo od tvarin, iz kojih se izdeluje, temveč tudi iz načina njegovega izdelovanja. Ako ga izdelujemo na ta način kakor onega v trgovini, se kalcijev oksid nikoli ne spoji dobro s žvepleno sokislino; radi česa ostane del apna v lužninskem stanju, v kojem vinu gotovo škodi.

Ni tedaj priporočati rabo nobenega *vino ohranujočega prahu*, ki se razglasuje kot *priporočen in rabljen od mnogih vinorejcev na podlagi apnenega sulfita*, kajti vsaka druga tvarina primešana apnenemu sulfitu, čeprav ni škodljiva vinu in zdravju onega, ki ga povživa, je vendar nečistota v vinu.

Izdelovanje je iznajdba tukajšnjega laboratorija kmetijske šole, katera varuje svojo tajnost ne radi špekulacije in dobičkarije, temveč na svojo čast in zadovoljnost. Ta *kalcijev sulfit* je popolnoma čist, deluje koristno na vino ter ni škodljiv niti vinu niti zdravju.

Radi njegove nestopljivosti pade, kaj ko se ga dene v vino, na dno soda; sicer pa pada prav polagoma, kajti je spremenjen v najdrobnejši prah, ki našim občutom uide. V svojem padanju kakor tudi ko se poleže ves na dno soda, izločuje se iz njega neprenehoma žveplena kislina, ki se razprši po vinu ter odvrča narejanje organizmov, ki vino spridijo.

Priporočljiva je tedaj njegova raba, da se odvrne spridenje slabo narejenih vin in sploh takega vina, ki ostane čez poletje v kletih, ki neso nikakor pripravne ohraniti ga nespremenljivega.

Množina za njegovo rabo je različna:

- 1) Kot sredstvo, da se odvrne od vina vsako spridenje ali sprememba, namreč kot obvarujoče sredstvo, na vsak hektoliter . . . . . gr. 5.
- 2) Da se vstavi začeto vretje vina . . . . . 7.
- 3) " " pozno vretje vina . . . . . 10.

Prah vsuje se v sod skozi čep v množini primerni množini vina, ki ga sod zadrži. Na to se sod zapre; po 8 ali 10 dneh se vino, ako je potreba, lahko rabi brez vse nevarnosti.

Iz vsega tega, kar smo dosedaj rekli, je razvidno, da kalcijev sulfit odstrani vsa ona shujšanja vina kakor tudi vretje, ki čestokrat nastane v nekaterih sodih spomladi in po leti in ki vino lahko spridi ter velike škode prouzroči.

Potrebna je tedaj njegova raba vsem onim, ki

nemajo pripravne podzemeljske kleti za ohranitev vina po leti. Ako se pri pretakanju vina poprej sodi požveplajo, kar se zgodi navadno v mesecu marcu in aprilu, lahko se rabi solfit mesec dni pozneje ter se ponavlja od meseca do meseca do jeseni: ako se sodi popred ne požveplajo, dobro je rabiti solfit koj, ko se vino pretoči.

V drugem slučaju je pa slučajnost, ki se lahko prigodi in ki se tudi v istini večkrat prigodi celo v najboljših kletih; kalejev solfit vstavi daljno vretje ter reši oni del vina, ki bi drugače bil izgubljen.

Z eno besedo kalcijev solfit je sredstvo gotovega učinka, da odvrne vsako spridenje vina ter je reši, ako se je spridenje uže začelo; njegova raba je prav lahka in, kar je največje vrednosti, stane primerno malo.

O živih mejah.

Živa meja ali plot ni pri kmetijstvu tako mala reč, kakor navadno mnogi misle in da ne bi bila posebne skrbi vredna. —

Umni kmetovalci že povsod radi opuščajo lesene plotove, pri katerih se potratijo veliko lesa.

Za živo mejo so posebno sposobni: Beli trn, gaber, smreka, akacija in kristusov trn.

Tukaj hočem popisati sajenje belega trna, in kar velja o njem, to velja z malimi izjemami od vseh listovcev. Prvo delo je, da se tam, kjer ima živ plot zasajen biti, zemlja. $1\frac{1}{2}$ — 2 čevlja na globoko, 4—5 čevljev na širskosti prekoplje in premeče, to je, popolnoma tako obrne, da pride zgornja živa spodaj, spodnja mrtva prst pa na vrh; kdor hoče spomladi saditi, mora zemljo, kakor je rečeno, v prejšnji jeseni prekopati in premetati; kdor pa jeseni sadi, naj prekoplje in pripravi zemljo tako že poprejšnjo spomlad.

Zdaj vreži najprej po tej prekopani zemlji en čevlj globok, dva čevlja širok žleb ali graben; potem si skoplji trnjevih sadik ali nikdar jim korenin ne potrgaj in ne poškoduj, ampak poreži jih gladko in ravno. Ako se sadike od daleč pripeljejo, treba jih je pred sajenjem v gnojnici, ali v navlašč za to pripravljenem blatu namočiti. Zdaj vtakni nekoliko količkov po sredi skopanega žleba vstric zemlje, prinesi pripravljene sadike in jih v novič malo prikrajšaj, da so rane frišne in jih vsadi po 6 palcev vsaksebi. Potem jih zasuj z dobro prstjo do 3 palce globoko in do 3 palce skrajšana debelca naj pa iz zemlje molè. Ako bi se čez en čevlj dolgo debelce pustilo, pogнали bi "živaki", pri vrhu in plot bi se pri zemlji razgostil, ter bi drobna žival pri tleh skoz plot hodila.

Dva delavca opravljata klečé to delo. Eden postavlja sadike po sredi skopanega jarka naravnost pri nategnjeni špagi ali konopcu; zravnjuje korenine, katere razširi enako kolesnim špicam; med tem pa ko pomagač prst na korenine nasiplje, giblje drugi

sadike eno za drugo in drži vsako tako dolgo v roki, da se prime prst korenine in da sadika sama stoji.

Zdaj pa sadivec z obema rokama prst okolo korenin potlači in pomagač jarek s prstjo za siplje. Po sajeni vrsti se mora toliko vode politi, da se je vsa prst, s katero so koreninice zasute, dobro napije. Zavolj tega se mora za sajeno vrsto mali žleb ali jarek pustiti, v kateri se voda vliva.

Dva pridna delavca naredita lahko 50 seznjev ali 100 metrov na dan, se ve, da, ako si vse, kar je pri sajenji neobhodno potrebno, popred pripravita. Ako bi ne bilo dobiti trnjevih sadik, naj se pa izrede iz semena. Sploh moram opomniti, da se dà iz semena zarediti lepša in trdneja meja, kakor že iz odraslega trnja, katero se koplje v gozdih ali na pašnikih, ker se mu pri izkopavanju lahko poškodujejo korenine, pa tudi debelca. Take sadike potem navadno hirajo in vsi stroški so zastonj. Seme naj se nabere na trnji, ki je vsaj kakih 10 let staro. V jeseni sej seme na čisto, vsaj 1 čevlj globoko predkopano leho doma na vrtu.

Sej je v vrste do pol čevlja ena od druge, ali pa sploh tako, da dobi vsako semensko zrnice po 6 □ palcev prostora.

Posejano seme se mora z lopato ali s kako desko poteptati, potem pa po vrhu setve drobnega gnoja potrositi, da setev pognoji ter ohrani v zemlji potrebno vlažnost.

Precej spomladi, kadar se zemlja malo osuši, potresi tanke, skozi mrežo presejane prsti $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ palca na debelem po lehi. Posejana leha naj se čez celo leto dobro pleve. Glogovo seme ima pa tudi to lastnost, da še le drugo spomlad požene in ozeleni. Sajenice se presajajo koncem družega ali tretjega leta, ko namreč zadobè debelost do $\frac{1}{2}$ palca.

O ravnanji z živo mejo do petega leta in o zasajenji smrekove in jelkove meje prihodnjic.

Žepič.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje št. 20. — Ker se zoper strupeno roso priporoča toliko raznovrstnih sredstev, da je navadnemu človeku težavno razsoditi, katero naj bi rabil, prosim Vas uljudno, da mi blagovolite poročati, katero sredstvo je najbolje?

C. K.

Odgovor: — Na sto litrov vode vzemite 2 klg. bakrenega vitrijola, katerega raztopite v 50 litrih vode, nadalje si odtehtajte 2 klg. vgašenega apna in si napravite v drugih 50 litrih vode navadni apneni belež. Ko ste vse to vredili primešajte apneni belež bakreni raztoplini, s katero trte dobro poskropite.

Vprašanje št. 21. — Pošljem Vam tu nekega črva, ki nam po Vipavski dolini močno uničuje

grozdni zarod, prosim, da mi poročate, kaj je in kako se pokončava ta škodljivec?

P. v. R.

Odgovor: — Črv, ki ste ga nam poslali, je gosenica malega metuljčka, katerega grozdni sukač ali kiseljak (*Conchylis ambiguella*) imenujemo. Daljši opis tega škodljivca imate v današnji številki.

Vprašanje štev. 22. — Polži mi delajo v vrtu mnogo škode, kako jih pokončati?

F. v. St. A.

Odgovor: — Vrtne polže pokončate na sledeči način:

1) Spustite v vrt nekoliko rac, katere polže zelo rade jedo.

2) Vzamite zmlatega železnega vitrijola pomešanega s peskom ter ga potrosite po deževnem vremenu po vrtu. Vitrijol pokonča Vam večino polžev; tudi sol in pepel na polže jednako vpljivata.

3) Živo apno je strup polžem, ker jim vdvzame vodo in jih osuši. Če potrosite ž njim vrt, Vam polži v kratkem zginejo.

Vprašanje štev. 23. — V našem kraju je tu in tam listje na trtah močno obledelo in trte so v rašči nekoliko zaostale, kaka bolezen je to?

I. v Brdih.

Odgovor: — To bolezen imenujemo obledenje trtnege listja (*Chlorosis*); ta bolezen nastane, kolikor je znano, vsled prehude toplote in solnčne svitlobe in deževnega vremena. Škode Vam pa posebne ne bode prouzročila, kajti v par tednih bo postalo vse blede listje zeleno in trte bodo začele na novo poganjati.

Gospodarske novice

Na podkovski šoli v Ljubljani prične se novo šolsko leto 1. dné julija.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk v ogledovanji živine in mesa. Kdor želi biti sprejet v to šolo, mora se izkazati:

1. s spričevalom, da se je izučil pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika;
2. z domovinskim listom;
3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja in
4. da zna brati in pisati slovensko.

Šola traja do konca decembra 1887 leta. Kdor dobro prestopi preskušnjo, more po postavi od 1873 l. dobiti patent podkovskega mojstra; ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen; vsak učenec ima skrbeti samo za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci se morajo oglasiti vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih boleznih, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesa, torej naj bi županstva svojo skrb obračala v to, da dobi vsaka večja občina vsaj enega dobrega kovača in ogledovalca živine in mesa.

Kranjski deželni odbor podeljuje svojim revnim, pa vrednim učencem tudi štipendije po 60 oziroma 50 gld. za učni tečaj in kolikor nam je znano, je tudi naš deželni odbor v preteklih letih dovolil kako enako podporo takim mladenčem, kateri so se s priporočilom svojih županstev obrnili do njega.

Sicer bi pa premožniše županije ravnale v svojo veliko korist, ako bi tudi same za to skrbele, da si na ta način zagotove vsaka svojega dobrega podkovskega mojstra in živinskega oglednika.

Zborovanje našega kmet. društva v Tolminu.

Opozorjamo na vabilo kmet. društva v današnji naši številki k izrednemu občnemu zboru v Tolminu. Program je zanimiv in važen zlasti za živinorejce na Tolminskem in ker bo zborovanje javno, nadejati se je obilne deležitve. -- Da bo pa zbor sklepčen, to je, da bo smel sploh zborovati, je po društvenih pravilih potrebno, da se ga osebno deleži najmanj 20 društvenikov. Ker ni pričakovati, da bi prišlo v Tolmin toliko društvenikov iz Gorice, od Vipavske strani, s Krasa ali celó iz Furlanije, morali bi pač Tolminski kmetovalci zastaviti vso svojo skrb v to, da se napovedani zbor ne razbije nad nemarnostjo tistih, kojih koristim je v prvi vrsti odmenjen. Tu gre za čast in korist naše gorske strani in mi se zanašamo, da bodo oni možje, v kojih roke je ljudstvo položilo skrb za najvažniše javne interese, tudi za to skrbeli, da se vkljub sedanjim neugodnim razmeram, vmogoči zborovanje kmet. društva v Tolminu.

Opomin trtorejcem. — Skušnje, ktere so se do zdaj delale v deželi, da bi se trte zavarovale zoper *Peronospora*, so pokazale, da prašne zmesi, kakor bakreno žeplo in Skavinsky-jev prah, pa tudi tekočine napravljene s 3‰ bakrenega vitrijola, potem bakreni amonijakov žveplenec in bakreno-amonijakova spojina škodujejo nekoliko še mlademu trtnemu perju; ko se je pa rabila zmes 3 kilogr. bakrenega vitrijola in 1 kilogr. živega apna v 100 litrih vode, ni se zapazilo, da bi bilo to kaj kvarilo rašče.

Priporočamo torej, naj se v sedanjem času rabi samo začuje omenjena zmes in naj se še le za poznejšo dobo, za julij in avgust, odloži potrošanje in škropljenje prahov in čistih, tekočih raztoplin; poprej pa naj se naredé ž njimi male poskušnje v dosego prepričanja, da ne škodujejo rašči.

Novl udje c. kr. kmet. društva. — S Tolminskega se je oglasilo več novih udov, ktere je glavni odbor v včerajšnji seji sprejel. Ti so: *Iz Tolmina*: gg. Devetak Josip župan, Ludvik Caza-fura posestnik in trgovec, Oskar Gaberšček posestnik, Rajmund Presel posestnik in gostilničar, Franjo Presel posestnik, Kristjan Bratina nadučitelj, Andrej Vertovec učitelj in posestnik; iz *Žabič*: gg. Janez Šorli posestnik, Klinkov Josip posestnik; iz *Gabrija* gg. Matija Kenda posestnik, Miha Leban posestnik in podžupan; iz *Podmelca*: g. Luka Prelih posestnik in trgovec; z *Grahovega*: gg. Andrej Murovec in Franjo Golja posestnika in trgovca; iz *Polubinja*: gg. Janez Luznik posestnik, Andrej Kok posestnik in trgovec, Andrej Reje posestnik, Andrej Kofol iz Polabinjske Prapotne; iz *Zatolmina*: gg. Andrej Perdih, Jakob Leban in Miha Skočir posestniki; iz *Volč*: gg. Andrej Podreka župan in posestnik in Valentin Duša podžupan in posestnik; od *Volarjev*: gg. Janez Kutin in Jakob Golja posestnika; iz *Dolja*: g. Andrej Gaberšček posestnik; iz *Kobarida*: gg. Janez Gruntar, Andrej Mašera in Anton Belin posestniki.

Kako pokončati pedice ali zmrzlikarje. — (Odgovor na vprašanje šte. 18). Ako si vzpomladi na kacem drevesu opazil zmrzlikarjevo gosenico, tedaj moraš na jesen, če ne prej, vsaj oktobra meseca zemljo okoli drevesa črevelj na globoko prekopati in premetati. S tem si bube, ki tižé le plitvo pod zemljo, pokopal takó globoko, da metulj ne bode mogel pririti na vrh. Zató je tudi dobro, ako prekopano zemljo čvrsto poteptaš ali s tolkačem zbiješ.

S tem pa delo še ni pri kraju. Ne gre misliti, da bi bil s prvim delom zatrl vse metulje, nekoliko jih bode vendar le izlezlo, in tem moraš ubraniti, da ti ne pridejo na drevje. Samcem sicer tega ne moreš ubraniti in tega ni treba, zadovoljen bodi, ako si samicam zaprl pot. To pa ni takó težko, ker vemo, da samica ne more leteti. Ako okoli drevesa napraviš od kake maže kolobar, katerega zmrzlikarjeve samice ne morejo prekoračiti, ker so se na lepkem mazilu ulovile, rešil si s tem drevo škodljive zalege. Ob enem imaš v rokah vse te samice in jih lahko pokončaš. Drevesa samega mazati ti ne bi svetovali, temveč naredi od močnega papirja štiri palce (11 cm.) širok pa sin namaži ga z lepko mažo.

P. n. gospodarjem

naznanjamo,

da se sedaj na deželni kmetijski šoli (slov. oddelek) spušča bik unterwaldenskega plemena

Tržne cene

16. junija t. l. v Gorici.

	od gold.		do gold.	
Pšenica . . . . . 100 k.	10	20	10	40
Koruza . . . . . "	7	—	7	50
Rž . . . . . "	7	50	8	—
Ječmen . . . . . "	8	—	8	50
Fižol . . . . . "	10	—	12	—
Proso . . . . . "	7	50	8	—
Riž (fin) . . . . . "	22	—	23	50
Riž navaden . . . . . "	19	—	20	50
Riž indijsk . . . . . "	17	—	19	50
Seno . . . . . "	2	70	2	90
Slama . . . . . "	2	50	—	—
Češplje (goriške suhe) . . . . . "	15	—	20	—
Breskvice (suhe) . . . . . "	—	—	—	—
Fige (suhe) . . . . . "	—	—	—	—
Maslo (kuhano) . . . . . 1 k.	—	80	—	90
Maslo (surovo) . . . . . "	—	70	—	—
Sir (navaden) . . . . . "	—	60	—	—
Vino črno furlansko . . . . . 100 litrov	16	—	24	—
Vino črno kraško . . . . . "	20	—	36	—
Vino belo Dornber. . . . . "	16	—	24	—
Vino belo briško . . . . . "	17	—	22	—

KMETIJSKO BERILO

spisal **E. Kramer,**

dobiva se

pri **PATERNOLLI**

v GORICI.

Današnja številka obsega celo tiskovno polo zategadelj, ker smo se meseca januarja za eno številko zakasnili.

